

מסורת הש"ס

(א) ס"א ויעשה צרכיו ולא ישתה תרי ויעשה צרכיו, (ב) [בכנסת יט, וס"ג], (ג) [בכנסת ח:], (ד) [בפסדרין כ: ביק], (ה) [ב"ב ק: ימנות עו:], (ו) [במדבר ו', ו' (ז"ל רבנא)],

תורה אור השלם

1. ישא יי פניו אליך וישם לך שלום: במדבר ו כו
2. דברך יי וישמך: במדבר ו כד

הגהות הב"ה

(א) רש"י ד"ה לטובה מצטרף לרעה, לא מצטרף אם שמה כו':

מוסף רש"י

עשרה כוסות, להרבות לו בשמים דכתיב (משל) (לא) מנו שכר לאורז ויין למי נפש (בכנסת ח:), שהמלך פורץ גדר, גדירות של אחרי, לעשות לו דרך, קצר מיתו לפרנסו או לברכו (יבמות טו: ובכ"ז סנהדרין ב) א: פירן גדר שדה אחרי, לעשות לו דרך ולאולתסון שלו, דלמירין בכ"ז (ט:), דרך המלך אין לה שיעור (ב"ק ט:), ולא יטה ימין ושמאל, ובספרי בפסח המלך נפקא לן מקרא, ונראה צעיר דמנחם נכללו רוס לבנו מלכא, קדריש גבלו משל אחי, כדלשינן נמי והסן הגילוי מלכא (רשב"ם ב"ב כט:),

מוסף תוספות

א. שהיה יושב שם בקבע אין זו פגיעה, תוס' ב"מ פד.

ערכי פסחים פרק עשירי פסחים קי.

עין משפט נר מצוה

א [מ"י פ"ג מהל' אכל הל' ח:]
ב [מ"י פ"ה מהל' מלכס הל' ג:]

רבנו חננאל

השוה [שחי] כוסות דמו בראשו, ואם ראה פני השוק(א)אוישן אויצא לכית הכסא אינו חושש. עשרה (זוגות) כוסות אין בהן משום זוגות מדתקניהו רבנן בבית האבל, וישמך שהוא סוף ג' תיבות, ויחנך שהוא סוף חמשה, שלום שהיא תיבה שביעית, הני כלחו לא מצטרפי לרעה, כלומר כוס הג' אינו מצטרף עם הד', ולא הה' עם הו' ולא הו' עם הח'. רבה בר לואי דאיתוק משום דאוחביה לרבא בפירקא, אמר יוסף שידא, אתרי קטלינן, בין בשוגג בין במזיד, ארבעה במזיד מוקינן.

(א) נראה דהיה לרבינו גרסא אחרת בגמרא דאם ישן או יולא לבית הכסא אינו חושש משום זוגות וז"ע.

מלוא כנאפי נפשה היא. ואין מאטרפין זה לזה: **אמאי נמלך הוא.** ואין מאטרפין לזוגות: **הכי קאמר לא יאכל תרי ויעשה לרכיו אפילו פעם אחת.** או אם שמה לא ישמש: **דילמא חליש.** מחמת תשמיש אידי דזוגות קאי מיתרע: **שלא ראה פני השוק.** בין כוס לכוס: **ולא אמר.** דמרעי ליה זוגות אלא ללכת לדרך אחר זוגות אבל לעמוד צדימו לית לן צד: **מני כשורי.** כששמה כוס זה מסתכל בקורה זו וכשהוא שומה שני מסתכל בשאללה ולפי חשבון הקורות מזדער זוגות: **כי הוה שפי חד כסא מנקטא תרי כסי.** דהוו להו תלתא: **אדם חשוב שאני.**

מצוה באפי נפשה הוא לא יעשה צרכיו תרי אמאי נמלך הוא אמר אביי הכי קאמר לא יאכל תרי (א) וישתה תרי ולא יעשה צרכיו אפילו פעם אחת דילמא חליש ומיתרע ת"ר שותה כפלים דמו בראשו אמר רב יהודה אימתי בזמן שלא ראה פני השוק אבל ראה פני השוק הרשות בידו אמר רב אשי חזינא ליה לרב חנניא בר ביבי דאכל כסא הוה נפיק וחזי אפי שוקא ולא אמרן אלא לצאת לדרך אבל בביתו לא אמר ר' זירא ולישן כלצאת לדרך דמי אמר רב פפא ולצאת לבית הכסא כלצאת לדרך דמי ובביתו לא והא רבא מני כשורי ואביי כי שתי חד כסא מנקיט ליה אימיה תרי כסי בתרי ידיה ורב נחמן בר יצחק כי הוה שתי תרי כסי מנקיט ליה שמעיה חד כסא חד כסא מנקיט ליה תרי כסי בתרי ידיה (ב) **אדם חשוב שאני** אמר עולא עשרה כוסות אין בהם משום זוגות עולא למעמיה דאמר עולא ואמרי לה במתניתא תנא (א) **עשרה כוסות תיקנו חכמים בבית האבל ואי ס"ד עשרה כוסות יש בהן משום זוגות היכי קיימי רבנן ותקנו מילתא דאתי לידי סכנה אבל תמניא יש בהן משום זוגות רב חסדא ורבה בר רב הונא דאמרי תרוייהו** ¹**ישלום לטובה מצטרף לרעה לא מצטרף אבל שיתא יש בהן משום זוגות רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו ויחונך לטובה מצטרף לרעה לא מצטרף אבל ארבעה יש בהן משום זוגות אביי ורבא דאמרי תרוייהו** ²**וישמך לטובה מצטרף לרעה לא מצטרף ואודא רבא למעמיה דרבא אפקינהו לרבנן בארבעה כוסות אע"ג דאיתוק רבא בר ליואי לא חש לה למילתא דאמר ההוא משום דאוחבן בפירקא הוה אמר רב יוסף אמר לי יוסף שידא אשמדאי מלכא דשידי ממונה הוא אכולהו זוגי ומלכא לא איקרי מזיק איכא דאמרי לה להאי גיסא אדרבה מלכא [רתחנא הוא] מאי דבעי עבד (ג) **שהמלך פורץ גדר לעשות לו דרך ואין מוחין בידו אמר רב פפא אמר לי יוסף שידא בתרי קטלינן בארבעה לא קטלינן בארבעה מוקינן בתרי בין בשוגג בין במזיד בארבעה במזיד אין בשוגג לא ואי אישתלי ואיקרי ונפק מאי תקנתיה לינקוט זקפא דידיה דימיניה בידא דשמאליה וזקפא דשמאליה בידא דימיניה ונימא הכי אתון ואנא הא תלתא ואי שמיע ליה דאמר אתון ואנא הא ארבעה נימא ליה אתון ואנא הא חמשה ואי שמיע ליה דאמר אתון ואנא הא שיתא נימא ליה אתון ואנא הא שבעה הוה עוברא עד מאה וחד ופקע שידא אמר אמימר אמרה לי רישתינהי דנשים כשפניות האי מאן דפגע בהו בנשים כשפניות נימא הכי חרי חמימי בדיקולא בוייא לפומייכו נשי דחרשייא קרח קרחייכי פרח פרחייכי איברור****

מלוא כנאפי נפשה היא. ואין מאטרפין זה לזה: **אמאי נמלך הוא.** ואין מאטרפין לזוגות: **הכי קאמר לא יאכל תרי ויעשה לרכיו אפילו פעם אחת.** או אם שמה לא ישמש: **דילמא חליש.** מחמת תשמיש אידי דזוגות קאי מיתרע: **שלא ראה פני השוק.** בין כוס לכוס: **ולא אמר.** דמרעי ליה זוגות אלא ללכת לדרך אחר זוגות אבל לעמוד צדימו לית לן צד: **מני כשורי.** כששמה כוס זה מסתכל בקורה זו וכשהוא שומה שני מסתכל בשאללה ולפי חשבון הקורות יזהר זוגות ויכל פעם ופעם עושה כן אע"פ שאינו יולא לדרך: **אביי כי הוה שפי חד כסא מנקטא ליה אימיה תרי כסי.** דהוי להו תלתא אותם צידה שלא יבוא הדבר לידי שכתה ויעמוד זוגות: **אביי עיברתו אמו מת אביי ילדתו אמו מתה אמו והא דאמר אביי אמרה לי אם היהא מרבינתיה הואי בקדושין (ד) **אדם חשוב שאני.** דמקרי שדים נפשייהו לאזוקי: **עשרה כוסות אין צהן משום זוגות.** וכל שכן טפי: **עשרה כוסות תיקנו צבים האכל.** צפרק קמא דכחצות (ח) מפרש טעמא: **שלום.** תיבה שביעית היא דכתיב (במדבר ו) **ישא ה' וגו'** לטובה מצטרף אם שמה ששה ושמה השביעי מצטרף לטובל הזוגות: **אכל לא לרעה.** שאם ישתה כוס שמיי אחריו אין שמיי מצטרף על השביעי להזיק וסבירא הוא כיון שצירכן בשלום שהוא תיבה שביעית אין שום הזיק בעולם: **רבה ורב יוסף.** כמו שהיו הדורות זו אחר זו היו מקילין זוגות והולכין ופוחתין: **רבא אפקינהו בארבעה.** פעמים הרבה כשהיו נפטרינן ממנו היה משקן ופעמים שלא היה משקן אלא ארבעה כוסות ונפטרינן. ואף על גב דמריך רבא (לעיל [קט:] כוס של צרכה כו') אלמא סבירא ליה דארבע יש צהן משום זוגות אי לא משום כוס של צרכה איכא לתרזי דנהי דארבע להזיק ליכא לניהש לכשפים מיהא איכא לניהש כדלקמן (ע"ז) והלכך איתערך רבא לתרזי לעיל הכי דלית להו לרבנן לתקוני מילתא דלתי צה ליה ליה סנהי ואפילו סכנה כשפים: **דאוחבן בפירקא.** שהקשה לי בשעת הדרשה וצייני צבים שדרכו היה להקשות לו צבים: **לא איקרי מוּיָק.** אין רגיל בכך דגנאי הוא לו ולא חיישינן לזוגות דמילתא דלא שכיחא היא ומיהו זימנין דניזוק והרואה להחמיר ולעשות נטירותא יתירתא עבד: **צברי כסי קטלינן ליה.** משום זוגות: **איקרי ונפק.** זוגות מהו תקנתיה: **זקפא.** גודל: **אי שמע.** ואפילו קול אדם או קול אשה דלמר ד' נימא איהו חמשה שלא יעמוד זוגות: **עד מאה וחד.** שהיה עד מונה זוגות והוא היה מוסיף אחת שלא לעמוד זוגות: **פקע שידא.** מרוב כער: **רישתינהי דנשים כשפניות.** גבירתן של נשים כשפניות השולטת עליהן ומלמדתן אמרה לי דבר זה: **חרי חמימי בדיקולא בוייא.** זואה חמה כסלים קרועין ונקובין: **לפומייכו נשי כשפניות:** קרח קרחייכו. יהי רצון שימרטו אותן שערות שלכם שאתם מכשפין צהן: **פרח פרחייכו.** הרוח ינשא אותם פירורי לחם שאתם מכשפות צו. ונראה לי דהאי דכתיב נשים כשפניות ביחזקאל (י) הנני אל כסותיכם אשר אתם מזודדות שם את הנפשות לפורחות אחד מכלי אומנות של כשף:**